

सर्वपादकीय

ओली भर्सेस अदालत

गत पुष ५ गते पहिलो पटक प्रतिनिधिसभा विघटनयता पछिल्लो दुई महिनामा मात्रै ओली सरकारले गरेका महत्वपूर्ण पाँच निर्णयलाई सर्वोच्च अदालतले रोकिएको छ । संविधानको धारा ७६ को हरेक उपधारालाई आफू अनुकूल व्याख्या गर्दै कुर्सीमा अडिन सफल प्रधानमन्त्री ओलीलाई अदालतले एकपछि अर्को धक्का दिइरहँदा केपी ओलीको राजनीतिक भविष्यमाथि प्रश्न उठ्न थालेको छ । फागुन ११ गते प्रतिनिधिसभा पुनःस्थापना भएयता सरकारले संवैधानिक र कानूनी विवाद उत्पन्न हुने निर्णय गर्दै आएको छ । असंवैधानिक भनिएका यस्ता कदममाथि सर्वोच्च अदालतले रोक लगाउँदै आएको छ । पहिलो पटक गरिएको प्रतिनिधिसभा विघटनदेखि नागरिकता अध्यादेश, गैरसांसदलाई दोसो पटक मन्त्री बनाउने निर्णय, हुङ्गा पिटी निकासी गर्ने निर्णय र कणाली प्रदेशका ४ जना सांसदलाई पार्टीले गरेको कारबाही तथा पछिल्लो समय गरिएको मन्त्रिपरिषद् विस्तारको निर्णयमाथि अदालतले अंकुश लगाएको छ ।

गैर सांसदलाई एकपटकको लागि मन्त्री बनाउन सक्ने सवैधानिक व्यवस्था विपरित माओवादी केन्द्रबाट ऐमालेमा आएका गैरसांसदलाई दोस्रो पटक मन्त्री नियुक्त गर्ने प्रधानमन्त्री ओलीको कदमलाई रोक लगाउन सर्वोच्च अदालतले वैशाख ६ गते अन्तरिम आदेश जारी गर्यो । अदालतको आदेशसँगै गृहमन्त्री रामबहादुर थापासहित ७ जनाको मन्त्री पद गुम्यो । दोस्रो पटक प्रतिनिधिसभा विघटन गरेको भोलिपल्ट गत जेठ द गते सत्तास्वार्थको लागि सरकारले नागरिकता अध्यादेश ल्यायो । सो अध्यादेशमाथि परेको रिटमा पनि सर्वोच्चले कार्यान्वयन नगर्न अन्तरिम आदेश दियो । आगामी आर्थिक वर्षको बजेटमा उल्लेख दुङ्गा, गिटी निकास गर्ने निर्णय पनि कानुनी विवादको विषय बन्यो र सर्वोच्चले निर्णय कार्यान्वयन नगर्न अन्तरिम आदेश दियो । फ्लोरक्रस गरेको भदौ ऐमाले माध्यव नेपाल पक्षका कर्णाली प्रदेशका ४ सांसदलाई हटाउने ओलीको निर्णयमाथि अंकुश मात्र लगाएन, केन्द्रीय समिति खारेज गरेर गठन गरिएको महाधिवेशन आयोजक समिति पनि खारेज भयो । मंगलबार सर्वोच्च अदालतले अन्तरिम आदेशमार्फत पछिल्ला दुई पटकको मन्त्रिपरिषद् विस्तारलाई असवैधानिक ठहर गर्यो । अदालतको अन्तरिम आदेशसँगै २० मन्त्री पदमुक्त भए । सरकार गठन सम्बन्धी संविधानको धारा ७६ को हरेक उपधारालाई आफू अनुकुल व्याख्या गर्दै कुर्सीमा अडिन सफल प्रधानमन्त्री ओलीलाई अदालतले एकपछि अको धक्का दिइरहँदा ओलीको भविष्य धरापमा परेको छ ।

राष्ट्रिय आवश्यकताको पहिचान

- श्रीप्रसाद प्रसाई

विपन्न मात्र होइन, समृद्धशाली राष्ट्रको पनि आप्नै समस्या हुन्छ । विश्वमा त्यस्तो कुै मुलुक छैन जो समस्यामुक्त छ । हाप्रोजस्तो अल्पविकसित मुलुकमा यत्रतत्र सर्वत्र समस्या छन् । हामी त समस्याकै जालोमा धेरेका छौं । खानकै समस्या, बस्ने भुपटीकै समस्या, लगाउने पोसाककै समस्या, राजेगारीकै समस्या, आमदानीकै समस्या, शिक्षादीक्षाकै समस्या, वातावरण प्रूषणकै समस्या, औषधि उपचार र स्वास्थ्य सेवाकै समस्या, विज्ञ चिकित्सकै समस्या, हिँडुल गर्नमै समस्या, स्रोतसाधनकै समस्या, हकअधिकार प्रयोगमै समस्या, कानुनको समानुपार्तिक प्रयोगमै समस्या, वैचारिक स्वतन्त्रतामै समस्या, भावनात्मक एकतामै समस्या तथा स्वच्छ, पारदर्शी र सिद्धान्तमा आधारित राजनीतिमै समस्या, हामी केमा चाहिँ आत्मनिर्भर छौं भन्ने कुरा नै हामीसँग छैन । आमनागरिकले भोग्नुपरेका यस्तै अनेकौं समस्या नै हाप्रो राष्ट्रिय आवश्यकता हुन् । हाप्रो राष्ट्रिय आवश्यकता पनि सबै समान प्रकृतिका छैन । प्राथमिकताका आधारमा तत्कालै पूरा गर्नुपर्ने अत्यावश्यक वा आधारभूत समस्या, केही सम्यको अन्तरालमा पूरा गर्दा हुने अल्पकालीन समस्या तथा दीर्घकालीन योजनाका साथ पूरा गर्नुपर्ने समस्या गरी यसलाई तीन समूहमा वर्गीकृत गर्न सकिन्छ । खाने, बस्ने, लगाउने, जीविकोपार्जन गर्ने, ब्रोजगारी, शिक्षा, स्वास्थ्य, शान्ति सुरक्षा, स्वच्छ वातावरण र राजनीतिक स्वच्छता हाप्रो अत्यावश्यक आधारभूत आवश्यकता हुन् । सर्वासाधारण नागरिकको दैनिक जनजीवनमा प्रत्यक्ष असर पार्ने यस्ता आधारभूत आवश्यकतालाई राज्यले पहिलो प्राथमिकतामा राखी तत्कालै कार्यान्वयन गराउपर्छ । आधारभूत आवश्यकताप्रति चिन्तित बन्न नपर्ने अवस्था राज्यमा सिर्जना भए सबै नागरिक स्वावलम्बी हुँदै विकास र प्रगतिको पथमा स्वतः जागरूक बन्न्छ । राष्ट्रिय आवश्यकतामध्ये कुनलाई प्रारम्भिक चरणमा राख्ने, कुनलाई अल्पकालीन आवश्यकतामा राख्ने तथा के कुनलाई दीर्घकालीन ठाने भन्ने कुरा सरकारले नै तय गर्ने हो । यस्ता आवश्यकता पहिचान वा 'निड आइटेन्टिफिकेसन' गरी क्रमशः पूरा गराउँदै जनता लाभान्वित गराउने दायित्व सरकारको हो । अझ लोकतान्त्रिक सरकारले त जनभावनाअनुसारै आवश्यकता पूरा गर्न निरन्तर सक्रिय बन्नुपर्छ । आवश्यकता पूरा गर्न सरकाले स्थिर नीति तर्जुमा गर्नुपर्छ । मुलुकको दीर्घकालीन स्थिर नीति सरकार वा सत्तासीम दलले मात्र होइन राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त सबै दलहरूकै सामूहिक समन्वय र सम्भदरारीमा पारित गराई कर्यान्वयनमा ल्याउने दायित्व पनि सरकारकै हो । जसले गर्दा सत्ता परिवर्तन हुँदा राष्ट्रिय मान्यता प्राप्त जुनसुकै दल सत्तामा पुँे पनि राष्ट्रिय नीतिमा कुनै परिवर्तन नआओस् । जुनसुकै दलको जोसुकै व्यक्तिले सत्ताको नेतृत्व गरे पनि उसले राष्ट्रिय नीति मुताबिकै राज्य सञ्चालन गर्न बाध्य हुनुपरेस् । यसो भए व्यक्ति स्वेच्छाचारी बन्न पाउँदैन । स्थिर राष्ट्रिय नीति समयामुक्त परिवर्तन गर्नुपर्ने भए सर्वदलीय सहमतिबाटै परिवर्तन गरिनुपर्छ । यो प्रतिक्रियाद्वारा राज्य सञ्चालित भए मात्र देश र देशवासीको हित र कल्याण हुन्छ । तर, अहिलेको हाप्रो मुख्य चुनौती नै स्थिर नीतिविहीन स्वेच्छाचारितमा आधारित व्यक्तिवादी राज्य सञ्चालन गर्ने प्रवृत्ति नै हो । दलीय एवं व्यक्तिगत स्वाधीनै राज्य सञ्चालन गर्ने प्रवृत्तिकै कारण, १३ वर्ष बित्तिसकदा पनि लोकतन्त्र

जनकल्याणकारी व्यवस्थामा स्थापित हुन नसकेको सर्वविदितै छ । स्थिर नीति त पैरे जाओसै पूर्वसंरक्षण गरेको जस्तोसुकै राष्ट्रो कार्यलाई नै मान्यता वा निरन्तरता नईदै पुऱः आपै ढांगले परिवर्तन गरी सम्पन्न पारे महत्वपूर्ण कार्य गरेको ठाने नेताको मानसिकता देश विकासको बाधक बदै आएको छ । स्थिर नीति कार्यान्वयन गराउन सत्तासीन नेता मात्र होइन राज्य संघन्त्रको भूमिका पनि उत्तिकै महत्वपूर्ण हुँछ । राष्ट्रसेवकलाई प्रभावकारी ढांगले परिचालन गराउन उनीहरूको मनोबल उच्च गराउपर्छ । उच्च मनोबलको लागि राष्ट्रसेवक परिचालित गराउने अलगै स्थिर मापदण्ड पनि प्रमुख प्रतिपक्षको समझदारीमा निर्धारण गरिएको हुँयुपर्छ । मन्त्रालयको नेतृत्व फेरबदल हुँदै कर्मचारी प्रशासनको मापदण्ड फेरबदल हुँत हुँदैन । राज्य प्रशासनलाई व्यक्तिको स्वेच्छामा होइन विधिसम्मत परिचालित गराउपर्छ । सरकारको कार्यनीति राज्य प्रशासनबाट उचित तबरले कार्यान्वयन भएको छ/छैन ? अनुगमन गर्ने, प्रभावकारी कार्यान्वयनमा समस्या भए कारण पहिचान गरी सुधार गर्ने र कार्य निरन्तर सञ्चालित गराउने दायित्व सरकारको हो । राज्यका कर्मचारीहरू व्यक्ति विशेषका हुँदैन भने कुरा पनि सत्ता सञ्चालकले मात्र होइन राष्ट्रसेवकले पनि बुझेको हुँयुपर्छ । हात्रो मुसुकको सन्दर्भमा राज्य प्रशासनलाई आपै निजी औजार ठाने प्रवृत्ति सत्ता सञ्चालकमा देखिए आएको छ । मन्त्री परिवर्तन हुनासाथ मन्त्रालयको कार्य प्रकृतिको आधारमा काम कार्यमा दक्ष होसै नहोसै कार्यरत सञ्चिलनलाई फालेर आपै निकटतम व्यक्ति त्याउने । मातहतका विभागमा आफू अनुकूलकै पदाधिकारी नभए हटाएर अनुकूल त्याउने । जिल्ला र स्थानीय तहसम्मै आपै लवीका कर्मचारीको सेटिङ मिलाउने तथा आपै चाहनाअनुसार मुचारू रूपले कार्य सञ्चालन गर्ने मानसिकता मन्त्रीमा हुँछ । यस क्रममा कतिपय पेसागत रूपमा दक्ष व्यक्ति फालिन्छ भने कतिपय सम्बन्धित क्षेत्रको अनुभवै नभएका कोरा व्यक्तिले कार्य नुर्पर्दा कार्यमा प्रभावकारिता उआउँदैन । कर्मचारी प्रशासनलाई अस्थिर र गतिहीन बनाउने स्वेच्छाचारी नीतिले विकास निर्माण र सेवा प्रदायक कार्यमा अवरोध आएको अनेकौं दृष्टान्त छन् । वास्तवमा राज्य संघन्त्रलाई व्यक्तिवादी नीतिले होइन स्थिर राष्ट्रिय नीति अनुरूपै परिचालित गराउनुपर्छ । जसले गर्दा एकातिर 'राइम्पेन इन राइट प्लेस'को साथै कार्यरत रहेने समयावधि निश्चित हुने भएकाले कर्मचारीको कार्य प्रभावकारी बन्छ । राज्य प्रशासनमा अहिले देखिएको मुख्य चुनौती नै कर्मचारीको अस्थिरता हो । व्यावसायिक दक्षताको उपेक्षा गर्ने प्रवृत्तिले मन्त्रालयदेखि स्थानीय तहसम्म निकटतम कर्मचारीकै सेटिङ हुने भएपछि नेताले आपै इच्छाअनुसारको कार्य सञ्चालन गर्नेछन् । योजना परियोजना सञ्चालन गर्ने विकासे मन्त्रालय र सो मातहतको कर्मचारी पनि अनुकूल राखी आपै इच्छाअनुरूप कार्य सञ्चालन गर्न मन्त्रीलाई मार्ग प्रशस्त हुँछ । अल्पकालीन एवं दीर्घकालीन योजनामा कार्यरत दक्ष कर्मचारीकै फेरबदल हुने भएपछि, योजनाको विगतको कार्य सन्तोषजनक नभएको, बजेट अपर्याप्त रहेको, थप बजेट आवश्यक पर्ने भनी निकासा गराउने र बदनियतपूर्ण ढांगले कार्य सञ्चालन गरी लाभ लिन नेतालाई सहज हुँछ । यही प्रवृत्तिले भ्रष्टाचार मैलाइहेको छ । अभ कतिपय निर्माण संरचनाको स्वरूपै परिवर्तन गर्ने, प्रभावकारी र गुणस्तरीय

सामग्री प्रयोग गर्ने बहानामा आफै तजिबिजमा कार्य गर्दा आफूलाई बहादुर ठाने नेताको प्रवृत्तिले बराबर राष्ट्रिय दुकुटीको दोहन भइरहेको छ ।

सत्तामा रहने सबै पदाधिकारीले रिशर राष्ट्रिय नीतिअनुरूपै कार्यसञ्चालन गर्ने हो भने उपरोक्त विकृति हुन पाउँदैन । मन्त्रालय सम्झौलन मन्त्री जोसुकै पुगे पनि उसले पर्वीनर्धारित योजनाअनुसारकै डिजाइनमा, उही गुणस्तरको, सम्यमै कार्य सम्पन्न गर्न अग्रसर रहनुपर्ने हुच्छ । कर्मचारीको समयावधि पुगेर हेरफेर गर्नुपर्ने अवस्थाबाहेक तलदेखि माथिसम्पर्कै कर्मचारी एकै साथ हेरफेर नुहो भएकाले निर्धारित समयावधिै कार्य सम्पन्न गर्नेपर्ने दायित्वबाट कर्मचारी उम्कन पाउँदैन् । कसको पालामा कुन कार्य कस्तो भयो भन्ने अनुगमन प्रक्रियाको अभिलेख सिस्टम नै विकसित हुने भएकाले राष्ट्रिय बजेट पनि दुरुपयोग हुन पाउँदैन । भौतिक संरचना तोकिएको मापदण्डअनुसारै हुने भएकाले गुणस्तरीय र टिकाउ हुच्छन् । यसबाट सर्वासाधारण नागरिक नै लाभान्वित बन्छन् । बराबर मर्मत सम्भार गरिरहनुपर्ने अवस्था नआउने भएकाले बजेट दुरुपयोग हुन पाउँदैन । दीर्घकालीन राष्ट्रिय नीतिअनुरूपै सरकार चल्दाको अर्को फाइदा विकास निर्माणले गति लिने हो । यसमा राजनीतिक अस्थिरताले कुनै असर पाउँदैन । मुलुकको स्थायी सरकार मानिने कर्मचारी प्रशासन मजबुद हुने भएकाले निर्माण कार्य रोकिन्दैन । ६/६ महिनामै सत्ता परिवर्तन भए पनि सम्पन्न भइसकेको कार्य अवस्था र बाँकी रहेको कार्यको तुलनात्मक रूपमा लेखाजोखा हुने र सोको आधारमा गर्नुपर्ने मासिक कार्य विवरण निर्धारित हुने भएपछि त्यसलाई सम्यमै सम्पन्न गर्नेपर्ने बाध्यता हुच्छ । कार्य सम्पन्न पार्न मन्त्रीदेखि मातहतका कर्मचारी सबैले तदारुकता देखाउनुपर्छ । सर्वसाधारण नागरिकले समेत कुन मन्त्रीको कर्ति अवधिको कार्यकालमा कर्ति कार्य भयो, औसत समयको अनुपातमा सो कार्य पर्याप्त हो वा कमी ? भनी तुलनात्मक रूपमा अनुगमन गर्न पाउने भएकाले पदीय दायित्व सम्पन्न गर्न कुन नेता ठीक कुन बेठीक भनी सर्वसाधारण उपभोक्ताले नै मूल्यांकन गर्न सक्छन् । तर, यो अवस्थामा कार्य सञ्चालन गर्ने प्रमुख आधारभूत तत्व भनेको स्वच्छ, पारदर्शी र सिद्धान्तमा आधारित राजनीति नै हो । राजनीतिक नेताहरू सबै नीतिकत्वान् र जनता एवं देशप्रिति इमानदार हुने हो भने सबै कार्य बिना अक्वरोध स्वतः सुचारू रूपले सञ्चालित हुच्छ । राष्ट्रिय नीतिको प्रभावकारिता भनेकै यही हो । राष्ट्रिय आवश्यकताको पहिचानअनुरूप कार्य सञ्चालन गर्ने परिपाठीमा नेताको दायित्व पनि बढ्छ । अन्तर मन्त्रालयकै कार्य प्रतिस्थाप्तिक रूपमा हुच्छ । मन्त्रीले पार्टीका गतिविधिमा समय खर्चन पाउँदैन । कार्यकारी प्रधानमन्त्रीको भूमिका पनि मन्त्रालयस्तरीय कार्य अनुगमनमै केन्द्रित हुच्छ । यसले प्रधानमन्त्रीलाई क्रियाशील गराउँछ । कार्यकारी प्रधानमन्त्रीहरू पनि को सक्रिय थियो, को निष्क्रिय भनी आमनागरिकले नै पहिचान गर्न सक्छन् । सत्ता फेरबदल भए पनि सिस्टमलाई नै फलोअप गर्नेपर्ने भएपछि मुलुकको कार्यकारी प्रमुखले स्वेच्छावारी बन पाउँदैन । तर, यो अवस्था सिर्जना गराउन जनता पनि उत्तिकै जागरूक बने नेतालाई जनताले अकुश लगाउन सक्छन् । यो मुलुको अहिलेको मुख्य राजनीतिक आवश्यकता हो । यसलाई सफलभूत बनाउन राष्ट्रिय राजनीति सकारात्मक हुपर्छ ।

तर नेता वा जनप्रतिनिधित्वपर जनताले अंकुश लगाउने सिस्टम अझै हाप्रोमा विकसित भएको छैन । राष्ट्रिय राजनीतिमा देखिँदै आएको असह्य एवं अनियन्त्रित व्यवहारलाई दृष्टिगत गरी आफूले विश्वास गरी पठाएका जनप्रतिनिधित्वे विश्वासघात गरी धोका दिएको अवस्थामा जनकारबाही कसरी गर्ने ? अब जनतासामु देखिँएको यो चुनौतीपूर्ण प्रश्न हो । यसको उचित जवाफ जनताबाट आउनुपर्छ । राष्ट्रिय राजनीतिमा देखिँएको पछिल्लो गाइजात्रा कसैको नजरबाट छियेको छैन । एकीकृत भई चुनावमा सहभागी भएर अत्यधिक विश्वासका साथ सत्तामा पुऱ्याइएको नेपाल कम्युनिस्ट पार्टी (नेकपा) का शीर्षस्थ नेताकै स्वार्थको खिचातानीले दुई दल पूर्ववत अवस्थामा फर्किए । कतिपय नेता नै खरिद बिक्री भए । कतिले आफूले टेक्रे आएको धरातलै बिरिसिए दल परिवर्तन गरे, पद हत्याउन जस्तोमुकै सम्झौता गर्न पाँछ परेनन् । नेतामा स्वेच्छाचारिता हावी भयो । नेपाल कम्युनिस्ट पार्टीमा मात्र होइन सबै पार्टीमा यो प्रवृत्ति देखियो । जनप्रतिनिधिको यस्तो लैवरीपनले ऊप्रति आस्थावान् हजारौ मतदाताको राजनीतिक आस्थामा कुठाराघात भयो । तर, त्यस्तै व्यक्तिलाई लगाम लगाउने आधार जनतामा छैन । यो नै अहिलेको सबैभन्दा ठूलो राजनीतिक समस्या हो ।

वास्तवमा जनप्रतिनिधिले जनभावनाअनुसारै चल्नुपर्छ । जनभावना उपेक्षा गर्नेलाई जनताले व्यवहारिक दण्ड दिन सक्छन् । जनुसुकै दलको चुनाव चिन्ह लिएर विजयी हुने प्रतिनिधिले सो पार्टीप्रति आस्थावान् निर्वाचन क्षेत्रकै सम्पूर्ण जनताकै प्रतिनिधित्व गरेको हुन्छ । अर्को शब्दमा ऊ निर्वाचन क्षेत्रको राजनीतिक आस्था प्रतिबिम्बित गर्ने पात्र पनि हो । एउटा दलबाट छोट हुने तर स्वार्थमा परी दल परिवर्तन गर्ने वा खरिद बिक्री हुने अवसरवादीलाई पुनः साबिकको निर्वाचन क्षेत्रबाट मात्र होइन अन्य सम्पूर्ण क्षेत्रबाटै बहिष्कार गर्नुपर्छ । यस अतिरिक्त यस्ता व्यक्तिले प्रत्यक्ष हुने आमनिर्वाचनमा पुनः उम्मेदवार बन नपाउने कानुनी व्यवस्था मिलाउनुपर्छ । तर, यस्तै व्यक्तिको साथ लिएर पदमा पुनः रुचाउने शीर्षस्थ नेताहरू यस्तो कानुनी व्यवस्था गर्न राजी होलान् ? यो उत्तिकै चुनौतीपूर्ण प्रश्न हो । निर्वाचन आचारसंहितामा मात्र यस्तो व्यवस्था गरिए जनप्रतिनिधिको द्वैष्ट चरित्र अन्त्य हुन्छ । यस्तै, व्यक्तिको स्वार्थमा रम्लिएको राष्ट्रिय राजनीतिकै कारण भूकम्प गएको ६ वर्ष बितिसक्ता पनि कतिपय प्रभावितले अझै पालको बासबाट मुक्ति पाएका छैनन् । सुकुम्बासीको भुपडी भत्काएर ठाउँताउँमा भ्युटावर निर्माण भइहेको छ । दुर्गम गाउँस्तीका जनताले शिक्षा, स्वास्थ्य सेवाबाटै बजिवत हुनुपरेको छ । जनसंख्याको अनुपातमा सबै जिल्लामा समानुपातिक विकास भएको छैन । उकालीओरालीमा भारी बोक्मे, दैनिक ज्यालादारीमा गुजारा गर्ने, हलो जोल तथा सडक किनारमा मान्न बस्नेलाई भ्युटावरको के महत्व ? भ्युटावर त सम्पन्नताको प्रतीक हो । औसत नेपाली जनसंख्या भ्युटावरबाट दुर्गमित सहरको दृश्य हेने अवस्थामै छैनन् । यसैले आमनागारिकको प्रमुख आवश्यकता के हो ? पहिचान गरी त्यस्ता अत्यावश्यक विषय पूरा गराउन सरकारले ध्यान दिए मात्र लोकतन्त्र व्यवहारिक रूपमा स्थापित भएको ठहर्छ । यसको निर्मित राष्ट्रिय आवश्यकताका पहिचान गरी सोअनुसार सरकारले कार्य गर्नु अपरिहर्य हु ।

राजनीतिक ध्वनिकरण र पार्टी एकता

- कृष्णा प्रोखरेल

राजनीतिक पार्टीहरूको विभाजन किमार्थ राप्रो होइन । तिनका नेताहरूमा देखिएका मतभेद वा मनभेदहरू चाहे ती वैचारिक हुन्, सांगठनिक हुन् वा स्वार्थसिर्जित हुन्, ती हट्टू र विभाजनको डिलमा पुगेको भए पनि फर्कनु र मिल्नु स्वागतयोग्य विषय हो । भन् यदि त्यो सत्तासु पार्टीको विभाजन हो भने त्यसले त्यो पार्टीलाई मात्र नोकसान हुने नभई मुतुकलाईसमेत अनिश्चतता र अस्थिरतातर्फ धकेल्ने खतरा हुन्छ । तर, पार्टीको एकता या विभाजन यस्तो भइदैए हुन्थ्यो, उस्तो भइदैए हुन्थ्यो भने कामना वा पवित्र चाहनाको बसमा हुँदोरहेनछ । विभाजनको सम्भावित कारण नखोज्ने हो, त्यसको जैरामा पुगेर उपचार नखोज्ने हो र विवादका विपरीत धृवमा रहेकामाझ ‘विनविन’को फर्मुला नखोज्ने हो भने एकता सम्भव हुन् । अझ सबैभन्दा ढूलो र आधारभूत विषय के हो भने विवादका पक्षहरूबीच समाधानको भित्रेदेखि चाहना र इमान्दार हुन् अत्यावश्यक हुन्छ । किनकि, एकता प्रयासमा एकअर्कालाई गलाउने, भुक्तायाउने वा रिकडमबाजी भयो भने या त त्यो एकता सम्भव हुन्न कथंकदाचित् भइहाल्यो भने पनि त्यो दिगो हैंटेन ।

यतिवेला दुवै सत्ताधारी पार्टी एमाले र जसपामाथि विभाजनको कालो बादल मडारिझरहेको छ । तर, जसपामा त दुवै पक्ष

आ-आफ्नो कित्ताकाट गर्न यसरी दिलोज्यानले लागेका छन्
 कि तिनको एकताको सम्भावना र चुनौतीबाबे चर्चा गर्नुको
 कुनै तुक छैन । जहाँसम्म एमालेको कुरा छ, त्यहाँ त तै
 एकताको मौसमी धुनसम्म बजिरहेको छ । त्यसैले यहाँ यही
 एमालेको एकता कर्ति सम्भव छ र त्यसका सामु केकस्ता
 चुनौती छन्, त्यसबाबे चर्चा गर्ने जमर्को गरिएको छ ।
 यहाँ प्रारम्भमै एमाले र माओवादीबीच भएको चनावी

गठबन्धन र त्यसले आमनिवाचनमा ल्याएको जाटुगारी परिणाम अनि पार्टी एकताका परकम्पबारे थोरै चर्चा गर्नु सान्दर्भिक हुनेछ । किनकि यतिवेला एमालेमा प्रारम्भ भएको विवादको सन्दर्भ त्यही माओवादीसँग हौसिएर गरिएको पार्टी एकतासँग जोडिन्छ । पछाडि फर्केर हेर्दा के देखिन्छ भने माओवादीको जे नियत भए पनि आफै पार्टीका अन्य दाँवली नेताहरूसँग पनि सरसल्लाह नगरी छापामार शैलीमा बनाइएको चुनावी गठबन्धन र नेकपा निर्माणिका दौरान भएका लेनदेनको ओली-नियतचाहिँ फगत 'युज एन्ड थ्रो' मात्र रहेछ । करितसम्म भने, त्यसवेला त्यसका लागि आफ्ऊो पार्टी सिद्धान्त जनताको बहुदलीय जनवादको पनि उनलाई मतलब भएन । उनी सहजै आफ्ऊो जबजलाई बिर्सेर समाजवादउन्मुख जनताको जनवाद मान्न तयार भए । प्रचण्डसँगको एकताबाट जबसम्म ओलीले माधव नेपाल र भलनाथ खनाललाई पन्छाउन र खेलाउन पाइरहे तबसम्म सबै कुरा ठीकठाक चल्यो । तर, जब उनका शासकीय दम्भ र एकलकाटे कार्यशलीवरुद्ध बाँकी सबै नेता एकगठ भए उनलाई त्यही नेकपा धाँडो भयो । स्थिति करितसम्म भयो भने नेकपाका बहुमत नेता र बहुमत केन्द्रीय सदस्य उनीविरुद्ध उभिए ।

आज एमालेमा देखिएको विवादको जरो त्यही नेकपासँग र चाउक मिच्च त पनि सम्भव त्यसले : नेतृत्वमा गरेर त्यही भएन भन्ने हातमा त मतलब धराशाली हुने हो-दाबी क इसाग फैसलापार नेताहरूले होइन । निर्णयबाको केन्द्रीय बनाएका भएका त

तिरका रामबहादुर थापालगायत्र के ही नेता ओलीले पाएका छन्, तर आफ्झो पार्टीको नेतृत्वमा रहेका नेतादेखि कार्यकर्ताको दूलो पंक्तिको साथ उनले वस्था पनि सँगसँगै देखिएको छ। यतिवेला ओली न् त्यो ठीक छ छैन भन्ने एउटा कुरा भयो, तर अम्याप्रस्त छ। उनलाई उनको एमालेमा राय मियतका नेता चाहिएको छैन। उनलाई पछलग्गा

भए पुछ । उनी पदमा टिकिरहन विधि-विधान रहने छन्, देशी-विदेशी जुन शक्तिसँग जति भुकेरे भौतिता गर्न तयार छन् । सर्ते कति मात्रै हो भने उनको प्रधानमन्त्री पद कायम रहनुपर्छ । उनी आफै नामचुनाव गराउन चाहन्छन् र सबै हतकन्डा प्रयोग बाबा विजयी हुन चाहन्छन् । कुनै कारणले निर्वाचन पनि उनलाई केही बितेको छैन किनकि सत्ता उनको लाभ छ । यदि संवैधानिक संकट आयो भने पनि हुन्न यो संविधानमा उनलाई मन नपरेका मान्यताहरू न भनेहुन् ! त्यसले त भन्न एक पञ्च दुई काज नै त प्राप्तामो स्वार्थीसद्दि र मालिकको सेवा । मेरा यी पयथलाई फजुल लाग्ना । तर, तथ्यहरूले त्यसैतर्फ छन् । पार्टीभित्रकै कुरा गरौँ । उनले अदालतको जानाजान माधव-भलनाथ र उनका पक्षका इखबरै नगरी पार्टीको केन्द्रीय कमिटी बसाएका सिलसिलाबद्ध रूपमा बसेका त्यही गुटको बैठकको पार्टी पदाधिकारीलाई पदच्यूत गरेका होइन् ? कमिटी भंग गरेर महाधिवेशन आयोजक कमिटी होइन् ? उनका यी अनर्गल हरकतमा उनको गुटमा रायाँले समेत आस गरेका नेताहरू 'हुँसम्म बोले ? १८८५ ? पार्टी एकताको बजार भाउ उच्छ छ र त आफू दर्दी उनी एकताको पासो फ्याँक्से गर्दैन् । वास्तवमा पनि त

पक्षधर कार्यकर्ताको भावनाको शोषण र पार्टी फुटे के ? भने साँच्चै चिन्ता गर्ने कार्यकर्ताको भय-दोहन गर्ने प्रती-पापीहरूलाई अवसरको केही जुठापुरो दिनका लागि उनको पार्टी एकताको पहल केन्द्रित देखिन्छ । आफ्झो वक्तव्यमा भनेजस्तै साँच्चै २०७५ साल जेठ भन्दा अगाडिको अवस्थामा पुगेर पार्टी एकता बचाउन भने कणली प्रदेशमा फ्लोर-क्रस गर्ने सांसदलाई

ने निष्कासनको कारबाहीविरुद्ध सर्वोच्च अदालतले बेवेशन आयोजक कमिटीलाई कानूनले नचिन्ने भनी नेने अन्तरिम आदेशलाई शिरोपर गरेर माधव-भलनाथ यामागसमेत सम्बोधन हुने बाटामा सहजै हिँडे भइहाल्यथो उनी त्यो आदेशलाई उल्ट्याउन 'भ्याकेट'मा जानुले वास्तविक नियत उजागर गर्दैन र ? अब पनि दुवै ई जोडन वार्तामा सहभागी माधव-भलनाथ पक्षका नारको आँखा उघ्रिएन भने निधाएकोलाई बुँझाउन छ, निदाएजस्तो गरिरहेकालाई सकिँदैनरहेछ भनौपर्ने

शासनलाई 'कानुनद्वारा शासन'मा रूपान्तर गर्ने उनका प्रयासलाई यीतेलो अदालतले क्रमशः उल्टाइरहेको हो, सबैधानिक निकायहरू कब्जा गर्ने उनको प्रयासमा अदालतले किन अंकुश लगाउन सकिरहेको छैन भने कुरा लाला चर्चामा छ । कहीं यो विषय प्रधानन्याधीशकै संसँग जोडिएकाले अदालत मौन बसेको त होइन ? सत्ता जोगाउन जसपाको ठाकुर-महतो पक्षसँगको गठजोड र महाकाली क्षेत्रमा भारतले सडक बनाउने गरिरहेको दैनन्दिनको ज्यातार्दिविसरुद्धको मौनताले उनका वर्वअडानहरूको वास्तविकता बताइरहेछ ।

क तीरले दुई सिकार गर्न चाहन्छन् । उनको पहिलो उद्देश्य त
धार्थ-भलनाथ पक्षक्लाई देउवाको नेतृत्वमा सरकार बनाउने
हलकदमी र त्यसका लागि अदालतमा हालिएको मुद्दाबाट
फर्टा गराउनु हो । यसो हुनासाथ माधव नेपाल र भलनाथ
बनालको राजनीतिक छावि र विश्वसनीयता कहिलै नउद्दने
री गर्ल्यामगुरुम ढल्छ र उनको सत्ता पनि जोगान्छ । र,
प्रमोचाहिँ यदि यो सम्भव भएन भने म त एकताको हिमायती
थिएँ, उनीहरू पो एकताविरोधी हुन् भने ‘न्यारेटिभ’ निर्माण
क ।

वेला एकपटक फेरि मुलक तीव्र राजनीतिक ध्वीकरणतर्फ ठिरहेछ । ओली जसपाको ठाकुर-महतो गुट र राप्रपाको ममल थापा पक्षसँग मिलेर सर्वसत्तावादी मार्गमा अधि बद्न मातुर छन् भने अर्कातिर उनीविरस्त्र राजनीतिक संविधानका मूल्य, आन्यता र लोकतन्त्रको जर्गेना गर्ने ध्येयले कप्रेस, माओवादी नेट्रोन्ड, जसपाको यादव-भद्राई पक्ष, एमालेको माधव-भफ्लनाथ कक्ष र राष्ट्रिय जनमोर्चा राजनीतिक र कानुनी लडाइँमा टेका छन् । यो लडाइँमा यति अधि बढिसकेको एमालेको धर्व-भफ्लनाथ पक्ष एकताको मृगामर्नीचकामा परेर पछि हट्टु नेनेको राजनीतिक 'हाराकिरी' हुन्छ । वस्तुतः यसो गर्नु भनेको माझौले मेचीदेखि महाकालीसम्म बनाएको समानान्तर पाटी

गठन र राष्ट्र्य तहमा पुनर्गठनका जनवाया संगठनका
ता कार्यकर्तालाई धोका दिनु हो ।

प्रभापन्थी विचार र पार्टी पुनर्गठनको ऐतिहासिक काममा जुटेर
उजो बीचमै विशेषिणको पार्टी एकतालाई टुङ्गोमा पुऱ्याउनु
बृहत् वाम-लोकतान्त्रिक मोर्चामा दहोसँग खुद्दा टेकेर अधि
दनु नै सर्विधान, लोकतन्त्र र मुलुकको बृहत् हितका लागि
यस्कर बाटो देखिन्छ । यो नै समयको माग पनि हो ।

भेषराज र अनु नेपाल फर्किए

अबदारी (प्रस) / वैदेशिक रोजगारीको क्रममा २० वर्ष युएईमा रहेर अबुधाबीको नेपाली सामाजिक गतिविधिमा संलग्न भएर योगदान गरेका तनहुँ

निवासी भेषराज ढकाल र भाषाली चेली अनु शिवाकोटी नेपाल फर्किएका छन्। नेपाली समाज युएईमा काम गरिसकेका नेपाली एमालेको प्रवास

❖ बाँकी अन्तिम पृष्ठमा

सूचना

गलत समाचार सम्प्रेषण अपराध हो । त्यसैले सूचनाको तोडमोड नगरौ । ।

नेपाल सरकार
सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय
सूचना विभाग

मानव डेंटल

काँकरभिट्टारोड, बोलबम पेट्रोलपम्प पूर्व, बिर्तामोड

फोन: ०१३-५४४६६९६, सो: ९८५४६४०४०५

स्वास्थ्य मुद्दाका, स्वास्थ्य जीवन, यही हो मानव डेंटलको पहिचान

दैनिक सेवाको लागि

❖ डा. मेची अञ्चल अस्पतालबाट

❖ डा. भैरहवालबाट

❖ डा. काठमान्डौबाट

अब मेसिनबाट
घरको भ्रायाल
तथा दोकाको बुटा

सुपर काइनेटिक एक्सप्रेस कुरियर

राइटिंग तथा अन्तर्राष्ट्रिय चिठि पत्र, पार्सल
पठाउनु परे हामिलाई सम्भवहोस।
विगत ३ दिनादेखी अनुभावी तथा विशिष्टिलो
एकान्त्र कुरियर

सम्पर्क:
फोन: ०१३-५४०८०८
सो: ९८५४६४०३५४
वितरण: (सेटि सेटर), कानापा
अद्युत सेला छैउ

रालो छपाइको लागि

हामिलाई सम्भानुहोस
-किताब -क्यालेप्टर - बिल
भौचार - पोस्टर/पॉस्टर
- प्रयोगशिक्षा
- स्कुलका कपि आदि...

पोखरेल अफ्सेसेट प्रेस
अभियंता उपचार उपकरण (सेटर, शानि भनिर छेत्र)
वितरण, भाषा

हरि ओम (UPVC) उद्योग

आवास, होटल, अस्पताल र
विद्यालयका लागि अति उपचारक
(UPVC) का भ्रायाल, लोका
पाटेशन, रूफिङ, फल्स सिलिङ
स्टिल, रेलिङ लगायत सम्पूर्ण
कामका लागि सधी सम्भानुहोस।
बिर्तामोड-१, कानापा
०१३-५४२४६६९/९८५४२६८५५९८

वर्गीकृत विशापन संकलन केन्द्रहरू :

चन्द्रगढी, भद्रपुर
लोकबहादुर कुँवर : ०१३२६३०९६
द्वेष अधिकारी : ०१३२६०८०९१

दग्मक
विष्णु सुब्बा : ०१३२६०९३०
देविहातुर बरगेत : ०१३०९२४६७९१

मेचीनगर
चारआली : ०१३२७०३०९३
गोबिन्द यिमिरे :
९८५४६४०४०४०

उल्लिखारी
रुपेन्द्र शेर्मा : ०१३२०११०४०६
विराटनगर
त्रिपुरिंग आर्द्द : ०१३-५४४६४०

इलाम, नंगलबारे
रणवीर लिरबू
०१३२६४०५५०

कार्किरमिटा
फ्रेन्डसिप पुस्तक पसल
०१३-५४२४२४८

भाषा बजार
बरत राजवंशी
०१३०४०००९

नोकरी र राजनीतिमा समेत अनुकूल स्थान प्राप्त गर्न सकिने समय छ।
प्रयत्न : प्रयत्न गर्दा टाटाको यात्रा गर्ने अवसर पनि जुदून सक्छ।
विश्वन : कृष्ण तथा पशुभन्दार यथेष्ट लाभ मिलेछ।
कर्मक : सानो उद्देश्यका लागि दूलो स्रोत परिचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ।

विशेष अवसर प्राप्त हुनुका साथै कर्मयोगले उचाइमा पुर्याउनेछ।
कर्मका : कर्मार्थीको काम गर्ने थोको मन जितन सकिनेछ।
तुला : आफ्नो क्षेत्र, वार्ष र समाजलाई समेत बाटो देखाउन सफल भइनेछ।
वृश्चिक : विशेष व्यापकहरूसँग प्रतिरोधको उच्च मूल्यान्वय हुनेछ।

सानो प्रयत्नले दाम, इनाम र प्रतीष्ठा कमाउने मौका छ।
मकर : कृष्णउपज र पशुभन्दार मन्य फाइदा हुनेछ।
कुम्भ : गाँधीजस्तरको मानसमान प्राप्त हुन सक्छ।
मीन : समुद्रको प्रतीनिधिका रूपमा काम गर्ने अवसर जुदैन्छ।